

Ach, ti Poláci...

Osobní pohled na současnou tvář severního souseda

Polsko je země, kterou se vyplatí sledovat. Nejen proto, že jsme jí tak blízko a že ona má minimálně o naši kulturu zájem, který my dosud nejsme ochotni opětovat.

JOSEF PAZDERKA

Tu skřín vám tu nechám zadarmo – prohlásil rozšafně majitel bytu, od kterého jsme před několika lety s manželkou koupili pražský byt. Vypadalo to jako velkorysý gentlemanské gesto. Skřín v obývacím pokoji byla velká, prostorná, ale byla taky ... z Polska. Její kvalitou jsem poznal hned po několika hodinách, kdy jsem se jí poprvé pokusil otevřít. Při sebemenším dotyku se začala otřásat, nebezpečně naklánět a hrozit rozpadnutím. Mávl jsem tehdy rukou a přesně v duchu tradičních českých stereotypů si pozdychl: „Ach, ti Poláci...“

Na první polskou skřín i další utkvělé „pravdy“ o našich severních sousedech jsem si často vzpomněl během loňského přestupu do Varšavy. Post zpravodaje České televize v Polsku mi na Kavčích horách nabídl náhle a já se ho po krátké rodné poradě rozhodl přijmout. Nebyl jsem a nejsem specialistou na Polsko. V hlavě se mi proto tehdy – krom několika základních informací o této zemi – honila tradiční česká klíše: varšavské ghetto, bývalý papež, Solidarita, Wałęsa. Wałęsa a ... levně, nicméně mizerné výrobky. Třeba skříně.

Vyrazit bez větších kontaktů a znalostí do Polska znamená narazit. První dojmy jsou totiž pohodlnou municí pro všechny polské kritiky. Děravé silnice, zničená města, agresivní řidiči, nespolehlivá a všehochopní podnikatelé, prostitutky u cest, střídající se s prodejci sezonních plodů všeho druhu. To všechno jsem buď slyšel od českých přátel nebo sám viděl. Polské dálnice díky fotbalovému Euru 2012 masivně poskočily a z Prahy se nyní dá do Varšavy dojet autem za téměř sedm hodin po vesměs kvalitních autostrádách. Odbočit kdekoli z hlavních tahů ale znamená připomenout si smutnou realitu: polská infrastruktura je na tom i přes mohutné investice posledních let pořád špatně. Děravé okresní cesty, nekvalitní chodníky, oprýskané domy, smrad z projíždějících aut, signalizující nekvalitní technické kontroly, stařík orající pole s koněm a primitivním pluhem...

Země, kde víc fouká

Průměrný Čech má až na čestné výjimky v Polsku stále pocit, jako by sjel ve standardu výtahem o několik pater níže. „Co tam proboha budeš dělat?“ zněla jedna z nejčastějších otázek mých českých příbuzných a přátel, když komentovali náš rodný přestup do Polska.

Vzpomínám si na první návštěvu Lodže, půlmilionového města nějakých 140 km západně od Varšavy, bývalého průmyslového centra a sídla slavné polské filmové školy. Pocit stalkerské zóny téměř vyrazil dech. Agonie chátrajícího města mě opustila jen u čerstvě zrekonstruovaného obchodního centra Manufaktura v centru města,

na sebe. Státem placená mateřská trvá v katolickém a na rodinu zaměřeném Polsku jen půl roku, poté se mladé rodiny musí postarat samy o sebe. (Tuskova vláda chce sice mateřskou prodloužit na rok, otázku ale zůstává, zda na to ve stále prázdnější státní pokladně najde peníze.) Při běžné návštěvě u lékaře je Polák zvyklý platit, ve státních zdravotnických zařízeních by čekal dlouhé hodiny. Pro české „stay-at-homes“ je neuvěřitelná polská mobilita. V již zmíněné půlmilionové Lodži nezbylo po náročné transformaci devadesátých let příliš mnoho funkčních podniků a nové přicházejí jen velmi pozvolna. Rada obyvatel proto dojíždí. Mnozí každé ráno 140 kilometrů do Varšavy – a večer zase zpět.

Takhle to funguje v mnoha obměněných řadě míst země. „Kdybych neměl na starosti starého nemocného otce, byl bych už dávno v Německu,“ utrousil příbлизně padesátiletý prodáváč, vyvíjející se mnou v jednom z varšavských obchodů s elektronikou reklamami. Přemýšlel jsem v tu chvíli, kolik padesátků v Česku, zvažujících reálné přesuny za prací do Německa či jinam do Evropy, jsem v posledních letech potkal. Nikoho.

Poláci jsou zvyklí na pohyb a podle velkých střízlivých odhadů jich během posledních dvaceti let odjely celé dva miliony do zahraničí (jiné odhady mluví o daleko vyšších číslech). Rada dalších penduluje mezi Evropou a vlastí. Život a drsná historie dvacátého století Poláky naučily postarat se sami o sebe a od statusu ani okolí moc nečekat. Pro jedny je to důkaz toho, jak je na tom polské hospodářství i přes všechna pozitivní čísla pořád mizerně. Pro mě ukázka

polské dospělosti, která nenadává na stát, ale bere život do vlastních rukou. A umí se o sebe postarat.

vášnivý boj, zuřivá válka

Poláci si stejně jako Češi rádi zanádaávají a zanařikají, ovšem v dlouhodobých průzkumech jsou mistry optimismu. Velké sociologické agentury v Polsku, Česku, na Slovensku a v Maďarsku už několik let srovnávají nálady v jednotlivých zemích. Poláci z nich vycházejí jednoznačně nejlip: nejmíň si stěžují a nejvíce věří vlastnímu hospodářství i vlastním silám. (Zdroje CBOS/STEM, 2013: podle 14 procent Poláků je situace v zemi dobrá, za špatnou ji považuje 44 procent lidí; v Česku si nestěžuje 6 procent dotázaných, 66 procent je pesimistických.)

Optimismus a nasazení se projevují i ve vztahu k Evropě. Zatímco Češi a Maďaři se utápějí v euroskepticismu, Poláci berou Unii za svou, se všemi plasy i minusy. Podle údajů Eurobarometru z roku 2012 je Evropská unie „dobrou věcí“ pro víc než polovinu Poláků, ale jen pro necelou čtvrtinu Čechů.

Vzpomínám na jednu z prvních návštěv College of Europe v podvaršavském Natolinu. Polská pobočka prestižní evropské školy pro unijní elity – jediná mimo belgické Bruggy – hostí ročně zhruba 120 polských a zahraničních studentů a slouží jako lůno nových evropských elit ve střední a východní Evropě. „Češi nám tu docela chybí,“ prohlásil tehdy Richard Washington, jeden z přednějších varšavských pobočky College of Europe. Poláků je mezi studenty většina.

Pokračování na straně 22

LUDOVÉ NOVINY, 12. 11. 2013